

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A SZOLGÁLATI KUTYA ALKALMAZÁSA AVAGY
A „SZIMATOLÓ MŰSZER”**

Szerző: Dr. Kiszella Andrea

Miskolc, 2016. január 20.

I. Bevezetés

"Egyedül vagyunk, magunkra hagyatva ezen a planétán, és a körülöttünk burjánzó számtalan életforma közül csakis egy, a kutya volt hajlandó szövetségre lépni velünk."

/Maurice Maeterlinck/

A kutyanak, az „ember legjobb barátjának” kriminalisztikai és rendvédelmi területen való alkalmazása egy olyan területet, mely nem sorolható kizárólagosan egyetlen tudományterülethez sem, ¹ egybefonódik benne az etológia² és a jogtudomány, a pedagógia és az odorológia³.

A több ezer együtt töltött év alatt a kutyák az emberek mindennapjainak részévé váltak, és nem csak az otthonokban „kedvencekként”, hanem a munkában is az ember „jobb kezeként” vannak jelen.

A kutyák számos - közös - kivételes - az emberi tudást és olykor képzeletet is meghaladó⁴ - képességgel bírnak, emellett azonban minden kutya egyedi, csak rá jellemző, speciális tulajdonságokkal rendelkezik, és ezen képességek feltérképezése és hasznosítása, a szolgálatra alkalmas kutyák kiválasztása, kiképzése és igénybe vétele az ember feladata és kiváltsága.

II. A kutya, mint az ember társa

"... egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél."

/Antoine de Saint-Exupery/

¹ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 4. oldal

² Az etológia a magatartás biológiai eredetéve, funkciójával, mechanizmusával és érésevel, hétköznapi megfogalmazásban az állatok viselkedésével foglalkozó természettudomány. Kovács György: Állat az embernek üzen: Alkalmazott etológia, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2009, 13.

³ A szaggal és azzal összefüggésben a kutya kivételes szaglóképességével kapcsolatos ismeretekkel foglalkozó krimináltechnikai szakág: az odorológia. / Bíró Gyula: Kriminalisztika, Debrecen, Lícium -ART Könyvkiadó Kft., 2007., 78. /

⁴ A kutyák kifinomult érzékszervekkel rendelkeznek, egyes kutya fajták orra akár 100 milliószor érzékenyebb lehet az emberénél, sőtétben jobban látnak az embernél, továbbá hallástartományuk 40 Hz - 60 000 Hz.

A **kutya** vagy eb (*Canis lupus familiaris*) ujjon járó emlős ragadozó állat, a szürke farkas (*Canis lupus lupus*) egy már kihalt alfajának házasított formája. Az egyetlen olyan állatfaj, amely tudományos nevében megkapta a familiaris, azaz a családhoz tartozó jelzőt. A kutyákat szokás a társállatok sorában emlegetni.

Ezenkívül tágabb értelemben kutyának neveznek a kutyafélék (*Canidae*) családján belül a valódi kutyaformák (*Canini*) nemzetségéhez tartozó több más fajt is: ilyenek például a kiscső kutya (*Atelocynus microtis*), az ázsiai vadkutya (*Cuon alpinus*), a nyestkutya (*Nyctereutes procyonoides*), az afrikai vadkutya vagy hiénakutya (*Lycan pictus*) és az őserdei kutya (*Speothos venaticus*). A házasított kutyát mindezekről a házikutya elnevezéssel különböztetik meg.⁵

A kutyák az ember mellett számos feladatot elláttak a múltban és ellátnak a mai napig, munkatársként (pl. vagyonvédelem⁶) vagy munkaeszközként (például: szolgálati kutya), terápiás állatként⁷, házi kedvencként egyaránt szolgálják az embereket.⁸

A mai értelemben vett kutya a farkas egy mára már kihalt alfajának 10.000-100.000 évvel ezelőtti domesztikációjával jött létre⁹, így ez az oka annak, hogy egyes kutyafajták¹⁰ erősen hasonlítanak a farkasra.

⁵ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kutya>, 2016. január 20.

⁶ <http://www.tanfolyammester.hu/phocadownload/vagyonvdelmi%20alapismeretek.pdf> 2014. december 8.

⁷ A személyi segítő kutyák vizsgaszabályzata <http://www.matesze.hu/sparta/doktar/A-szemelyi-segito-kutyak-vizsgaszabalyzata.pdf> 2014. december 8.

⁸ Kelet-Ázsiában vagy éhínség idején a világ több részén emberi táplálékot is jelentenek (például: [csau csau](#)).

⁹ A domesztikáció szakaszai: a) kb. 15.000éve: általánosan, farkasfajtól különböző módon az ember közelében élő állatokban csökken az ember iránti agresszió. b) kb. 14-15 000 éve: az ember letelepedett életmódot alakít ki, ezzel párhuzamosan elkezdődik a farkasfélék irtása, így nő a farkasok szaporodási izolációja, kialakulnak helyi változatok. c) Kr. u. 1. század: Columella olyan kutyák tenyésztését javasolja, melyek megjelenési formája eltér a farkasétól (pl. a pásztorkutya legyen fehér, a juhászkutya legyen fekete) d) 19. Század vége: a tudatos, fajta szerint szelektált kutyatenyésztés kezdete (1873: az első ebtenyésztő egyesület Nagy-Britanniában) különböző, de hasonló karakterű egyedek). <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kutya>, 2016. január 20.

A kutyák domesztikációja és evolúciójának alakulása az emberi evolúció fejlődésével párhuzamosan zajló folyamat, mely - az általam is elfogadott megközelítés szerint - két lépcsőben zajlott.

Az evolúciós fejlődés *első lépcsőjeként* az északi féltekén elterjedő ember által létrehozott új potenciális niche-t (ökológiai fülkét)¹¹ felismerő és kihasználni képes, a mai farkassal (*Canis lupus*) közös őssel rendelkező egykori őskutyák egyes populációi az új táplálékforrást kihasználva¹² elhagyták eredeti élőhelyüket és az ember körül telepedtek meg és a fejlődés külön útjára léptek.

Ekkor az ember és a kutya között nem volt szükségszerű a szoros kapcsolat, de bizonyos viselkedésbeli változásoknak már ekkor végre kellett mennie, például a kutyák éhség esetén nem tekinthették élelemforrásnak az embert (nem biztos, hogy ez fordítva is így volt), ugyanakkor el kellett viselniük az ember közelségét (csökkent menekülési távolság), amelynek jelenléte bizonyos esetektől eltekintve valószínűleg nem jelentett veszélyt számukra. Azáltal, hogy a kutya és az ember kölcsönösen részévé vált egymás környezetének, nemcsak meghatározták bizonyos értelemben egymás létfeltételeit, de az egymáshoz való alkalmazkodás alapvető adaptációs folyamatai is beindulhattak.¹³

Megindult ekkor egy speciális szelekciós folyamat is, melyben már nem a korábban érvényesülő szelekciós tényezők voltak meghatározóak, hanem azok az őskutyák juthattak előnyhöz, amelyek nem mutattak agressziót az ember irányában, kevésbé kerülték el, jobban megtűrték közelségét,

¹⁰ Például a tamaskán.

¹¹ Az északi féltekén elterjedő ember viszonylag nagy mennyiségű, számára már nem fogyasztható táplálékot hagyott hátra.

¹² Amikor az őskutya áttért az ember körül felhalmozódott táplálékforrások kihasználására, lényegében egy fordított evolúciós utat járt be, hiszen táplálékspecialistából generalistává vált. Miklós Ádám - Topál József - Csányi Vilmos: Kivel lehet még „beszélgetni”? A fajok közötti kommunikáció problémája, különös tekintettel az ember-kutya kapcsolatra, Budapest, Magyar Tudomány, 2003/8., <http://www.matud.iif.hu/03aug/011.html> 2014. november 23.

¹³ Miklós Ádám - Topál József - Csányi Vilmos: Kivel lehet még „beszélgetni”? A fajok közötti kommunikáció problémája, különös tekintettel az ember-kutya kapcsolatra, Budapest, Magyar Tudomány, 2003/8., <http://www.matud.iif.hu/03aug/011.html> 2014. november 23.

alkalmazkodni tudtak az eltérő emberi közösségekhez, illetve "érdeklődtek" az ember tevékenysége iránt, így az őskutya szociális élete, viselkedésformái szerkezeti változáson mentek át, a fajon belüli hierarchia és a dominancia-viszony is átalakult.

Második lépcsőként az ember felismerte a kutyák jelenlétének előnyeit, így megkezdődött az aktív domesztikáció korszaka, melyben az ember már aktívan beavatkozott a kutya életében..

Csányi Vilmos szerint az is elképzelhető, hogy a kutya és az ember párhuzamos evolúciója nem csak a kutyát változtatta meg. A házasítás keretében a farkasokat befogadó embercsoportok jelentős előnyhöz jutottak más csoportokkal szemben, melynek az ember genetikai természetének megváltozásával kellett járnia. Lehet, hogy valóságos együttfejlődésről, koevolúcióról van szó¹⁴.

Már a kezdeti időszakban felfedezte az ember, hogy a kutya és a farkas etogramja (viselkedési katalógusa) szembetűnően eltér, például a kutya fokozottan, több funkciót betöltve, eltérő variációkat alkalmazva használja a vokális kommunikációs jelzéseit, továbbá vonatkozásában a ragadozó életmód viselkedés-sémája¹⁵ „feldarabolódott”.

¹⁴Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos: Hogyan gondolkodnak a kutyák? Budapest, Vince Kiadó Kft., 2000., 50.

¹⁵Az ősi farkastípusra a következő ragadozó viselkedés-szekvencia volt a jellemző: (1) orientáció (a préda észrevétele), (2) szemelés (a ragadozó beméri a préda térbeli helyzetét), (3) becserkészés, (4) üldözés, (5) megragadás (harapással), végül (6) megölés. Coppinger (2001) elemzése szerint a mai kutyafajták viselkedését megfigyelve jól nyomon követhető ennek a genetikailag rögzített szekvenciának a feltöredezése. A vadászatokhoz használt pointer viselkedésében a szekvenciából csak a orientálás és a szemelés maradt meg, illetve a szekvencia végén található megragadás. A vadász szempontjából a kutya ragadozó-viselkedésének csak az eleje és a vége fontos, hiszen a pointer feladata a vad helyének jelzése (ezt a "mutató", irányba álló viselkedést irányított szelekcióval még nyomatékosabbá tették ezekben a fajtákban, s innen is kapták a nevüket), illetve az elejtett vad behozása. Miklós Ádám - Topál József - Csányi Vilmos: Kivel lehet még „beszélgetni”? A fajok közötti kommunikáció problémája, különös tekintettel az ember-kutya kapcsolatra, Budapest, Magyar Tudomány, 2003/8., <http://www.matud.iif.hu/03aug/011.html> 2014. november 23.

A kutyaviselkedésben rendkívül nagy az egyedi változatosság. A változatosság oka nemcsak az, hogy sok száz genetikailag is különböző kutyafajta¹⁶ van, hanem az is, hogy a kutyák egyedi fejlődésük során tanulással, tanítással, fegyelmezéssel, szokások kialakításával nagymértékben befolyásolhatók. A kutya viselkedését csak a vele kapcsolatban álló emberek viselkedésével együtt lehet értékelni.¹⁷

A kutyáknál jól kimutatható, hogy a fajtársfelismerés és a későbbi kötődés különböző, de egymást sok szempontból átfedő folyamat.¹⁸ A fajtársfelismerés¹⁹ a születés utáni 4-12 hetes korban, a szenzitív időszakban alakul ki, így ha a kiskutya életének ezen szakaszában kerül kapcsolatba az emberrel, alkalmas lesz arra, hogy később tartós kötődést alakítson ki az emberekkel. Személyes kötődés nem csak a szocializáció fenti szakaszában jöhet létre a kutya és az egyes ember között, azonban a felnőtt kutya individualizált kötődésének is alapját képezi az, hogy a szocializációs szakaszban a kiskutya az embert is fajtársává fogadta²⁰.

Mindezek alapján a kutyák emberrel történő együttműködésében kiemelkedő szerepet játszik a kutya emberekhez való kötődése, a szociális tanulás, a figyelmiállapot-felismerés, kooperáció²¹, a szabálytanulás és a probléma-felismerés.

¹⁶ A Kynológiai Világszervezet hivatalosan kilenc önálló őshonos magyar kutyafajtát tart nyilván: puli, pumi, mudi, komondor, rövidszőrű- és drótszőrű magyar vizsla, magyar agár, erdélyi kopó. Ezeknek a magyar kutyafajtáknak kitűnő az örökítőképességük, megőrzésük nemzeti érdek. A fajták tudományos szelektálása és nemesítő tenyésztése csak a múlt század második felében kezdődött. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kutya>, 2014. november 20.

¹⁷ Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos: Hogyan gondolkodnak a kutyák?<http://www.eblap.hu/bukfenc.htm>, 2014. november 23.

¹⁸ Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos: Hogyan gondolkodnak a kutyák?<http://www.eblap.hu/bukfenc.htm>, 2014. november 23.

¹⁹ Szocializáció.

²⁰ Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos: Hogyan gondolkodnak a kutyák?<http://www.eblap.hu/bukfenc.htm>, 2014. november 23.

²¹ Ez a fajta együttműködés úgy jellemezhető, hogy a résztvevők mindegyike ugyanazt a célt követi, de eltűri a fajtárs jelenlétét a műveletben és így a sok azonos célra irányuló akarat közös győzelmet eredményez. A feladatot nem osztják részekre, nincsenek kitüntetett szerepek és ez sok közös akció után sem változik. Az együttműködés alapja egy genetikai

II. A kutya, mint eszköz

Az ember igen sokféleképpen használta és használja saját céljaira a kutyát, leggyakrabban kísérőtársként, házőrzőnek, vadásztársként vagy nyájőrző szolgaként, de használták a kutyát harci feladatokra, sőt még élelmiszer-tartaléknak is.²²

A történelem során az ember folyamatosan tágította a kutyák alkalmazásának területeit, így kezdetben csak a vadászatok alatt használta ki segítségüket, majd pásztorként és a harcmezőkön is igénybe vette, vagy szánhúzóként, segítőként, mentőként, közrendvédelmi és bűnügyi célok végrehajtására fogta munkára²³.

A vadász- és harci kutyák alkalmazása az emberiség egész történelmét végigkíséri, hiszen az ember már az őskorban a háziasított farkasokkal vadászott, az ókori Egyiptomban és Rómában is szervezeten használtak páncélzatot viselő, alakzatban támadó kutyákat, majd a középkorban nemesi vadászatokon látjuk őket viszont, az Újkor hajnalán pedig a spanyol konkvisztádorok mellett kamatoztatták nyomkereső képességeiket.

adottság. Ezt nevezik az etológusok parallel kooperációnak. Ezzel ellentétben az emberek között megfigyelhető együttműködés során ún. komplementer kooperáció történik, vagyis van egy előre kitűzött cél, ezt részfeladatokra bontják és a résztvevők tevékenységei kiegészítik, nem pedig másolják egymást. Az akció aktuális történése a résztvevők között váltakozik. Mai tudásunk alapján a kutya az egyetlen olyan állat, amely képes arra, hogy az emberhez hasonló módon vegyen részt egy kooperációs feladatban. Csányi Vilmos-Miklósi Ádám: A kutya mint a korai emberi evolúció modellje, Bp., Magyar Tudomány, 1998, 9, 1049, http://familydogproject.elte.hu/Pdf/publikaciok/97_98/csanyiM1998.pdf 2014. november 23.

²²Csányi Vilmos-Miklósi Ádám: A kutya mint a korai emberi evolúció modellje, Bp., Magyar Tudomány, 1998, 9, 1045, http://familydogproject.elte.hu/Pdf/publikaciok/97_98/csanyiM1998.pdf 2014. november 23.

²³ Itt kívánom megjegyezni, hogy ma már léteznek olyan kiképzett kutyák is, amelyek 10-15 perccel annak bekövetkezése előtt jelzik a gazdájuk epilepsziás rohamát.

Bűnözők nyomának felderítésére és őrző-védő feladatok ellátására Angliában már az 1700-as években alkalmaztak kutyákat, mely módszer fokozatosan tért hódított a kontinensen is, először Németországban az 1800-as években²⁴, majd Hollandiában, Belgiumban és Franciaországban²⁵.

A **szagazonosító bűnügyi szolgálati ebek** kriminalisztikai feladatokra való rendszeres felhasználása csak az 1920-as évektől lett szervezetszerű.²⁶

Az **első világháború** során a kutyák szerepét a technikai fejlődés vívmányai sem tudták átvenni, illetőleg kiszorítani, alkalmazták őket futárként, géppuskák vontatására, vagy mentőkutyaként, sebesültszállító szánok húzására.

A szovjet Vörös Hadsereg már az orosz polgárháborúban alkalmazott harci-, kutató-mentő- és őrkutyákat, majd a kutyák új, „offenzívabb” felhasználásának lehetőségét keresve megalakultak 1935-ben az első противотанковые собаки (procsivjotankovie szabaka) azaz „harckocsi-elhárító kutya” alakulatok. Az elgondolás szerint a különlegesen képzett állatokat felszerelték az oldalukhoz jutásáukban rögzített 10-12 kilogramm tömegű kétrészes robbanótöltettel, melyet a zsákból kiálló 20 centiméter hosszú fa emeltyű élesített a harckocsik alvázához érve, és a robbanással harcképtelenné tévük a harckocsikat és személyzetüket.

²⁴ A Die Polizei 1974-es német lap 6. száma az 1890-es évek végét jelöli meg, mint az első rendőrkutyák szolgálatba állításának időpontját. Belügyi Szemle 12. évfolyam, 1974/12. szám., Kivonatos közlés, 126.

²⁵ Bonaparte Napóleon pudlikat használt a harcmezőn futárként. A pudlik hősiessége annyira megnyerte a francia katonák, sőt Napóleon tetszését is, hogy minden gyalogezred és tüzéreg állományába került belőlük egy-egy, ami aztán éjjel őrként, napközben, pedig futárként teljesített szolgálatot, és melynek ellátásáért az egész ezred felelt. Ezek a kutyák nem csak a harcban, de kabalaként is nagy szolgálatot tettek a katonáknak.
<http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilaghaboruban> 2014. november 24.

²⁶ Tremmel Flórián - Fenyves Csaba - Herke Csongor: Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz, Budapest-Pécs, Dialóg Capus Kiadó, 2005, 241.

Az elgondolás próbájára a **második világháború** folyamán, az 1941-42. években, a német támadással szemben került sor, ami azonban csúfos kudarccal végződött, hiszen az addig a kiképzés alatt nyugodtabb körülmények között és eltérő üzemanyag használata miatt más szaggal rendelkező harckocsikkal gyakorlatozó „robbanó kutyák” a csatájában megrettentek, illetőleg összezavarodtak és gyakran saját állásukba visszaroohanva a baráti katonák halálát okozták.

Ennek ellenére a „robbanó kutyák”²⁷ a háború során olyan hadszíntereken jelentek meg, mint Sztálingrád, vagy Kurszk, és a szovjet források szerint összesen közel 300 ellenséges páncélozott harcjárművet semmisítettek meg, vagy tettek mozgásképtelenné.²⁸

A „robbanó kutyák” bevetésére azonban nem csak szovjet színekben volt példa. Németország szövetségeseiként harcoló Japán Császárságban is megkísérelték a kutyák öngyilkos bevetéseinek kidolgozását, azonban ezen próbálkozás is azonnali kudarcnak bizonyult.

A „robbanó kutyák” felhasználásának módozataival 1943 decemberéig az amerikai hadsereg is komolyan foglalkozott, ám az első hátországi kísérletek után túl veszélyesnek tartották a kutyák bevetését.²⁹, azonban 1942. március 13. napján az Egyesült Államok hadseregének hadbiztosi hivatala életre hívta a hadikutya programot³⁰ vagy, ahogy később nevezték, a „K-9 alakulatot”³¹.

²⁷ A „robbanó kutyák” kiképzése egészen 1996-ig folytatódott.

²⁸ <http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilagaboruban> 2014. november 24.

²⁹ <http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilagaboruban> 2014. november 24.

³⁰ Az önkéntesek segítségével a hadsereg öt hadikutya fogadó- és kiképzőközpont létesített az Egyesült Államokban: Front Royal hadikutya fogadó- és kiképzőközpont (Virginia), Fort Robinson hadikutya fogadó- és kiképzőközpont (Nebraska), Cat Island hadikutya fogadó- és kiképzőközpont (Mississippi), Camp Rimini hadikutya fogadó- és kiképzőközpont (Montana), San Carlos hadikutya fogadó- és kiképzőközpont (California). <http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilagaboruban> 2014. november 24.

A kutyákat kiképző központokban helyezték el, ahol a képzés 8-12 hete alatt az alapkiképzés keretében az alapvető parancsszavak elsajátítása mellett olyan dolgokkal is meg kellett tanulniuk, mint utazás harcjárműveken, gázárcviselés, szimulált csatazaj. Az alapkiképzést sikeresen teljesítő kutyákat speciális képzésekre vezényelték, ahol az alábbi feladatkörökre képezték tovább őket:

- **Őrkutyák** - feladatuk az objektumőrzés, a behatólok jelzése ugatással, valamint kutyavezető társaságában járőrszolgálat teljesítése volt ³²,
- **Járőr-kutyák**- feladatuk a frontvonalak éjszakai őrzése, rejtett ellenséges állások felkutatása, és kifüstölése volt ³³,
- **Aknakereső kutyák** - Csapdák, telepített taposóaknák, botló drótos robbanótestek felkutatására kiképzett kutyák voltak, valamint
- **Futárkutyák** - zajtalan, gyors, és rejtett mozgásra képezték ki.

A harcok végeztével azonban a kiképzett kutyáknak vissza kellett illeszkedniük a civil életbe, így legtöbbjük visszakerült a háború előtti gazdákhöz vagy az államkincstáron keresztül találtak új otthonra, míg a sok egyedül maradt kutyát veteránok vettek magukhoz.

Magyarországon a közszférában a kutyákat a rendőrség, a honvédség, a határőrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a büntetés-végrehajtási intézetek fogták munkára.

Hazánkban a **rendőr-kutyák** szervezett kiképzése és térnyerése az 1900-as évek elején kezdődött. 1910-ben Gödöllőn hozták létre a Csendőr Kutyakiképző Központot, majd Esztergomban létesült egy kutyakiképző iskola³⁴ A második világháború során erősen visszaesett a rendőr-kutyák képzése és

³¹Kezdetben harminc kutyafajtát alkalmaztak, majd ezek száma lecsökkent az öt legmegbízhatóbb fajtára: a német- és belgajuhászok, a dobermannok, collie-félék és az óriás schnauzerek. 1945-ig több, mint 19 000 kutyát szolgáltattak be a hadseregnek.

³²Főleg a hátszági raktárak, repülőterek, katonai börtönök, és támaszpontok őrzése volt a feladatuk. A kiképzett kutyák legnagyobb hányadát az őrkutyák tették ki 9 300 kiképzett őrkutyával.
<http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilaghaboruban> 2014. november 24.

³³ Legnagyobb számban a dobermann fajtából kerültek ki, melyet a japán katonák csak az „ördög kutyája” néven emlegettek.

³⁴ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 11.

alkalmazása, azonban 1948-ban Kispesten és Budán, majd 1951-ben Dunakeszin újra szervezett formában indult meg a kutyakiképzés, mely két központ 1964-ben egyesült és létrejött a Dunakeszin működő Belügyminisztérium Kutyakiképző³⁵ Iskola. Az itt kiképzett rendőr-kutyák elsődlegesen rendészeti feladatokat láttak és látnak el.

A **honvédség** állományába tartozó kutyák elsősorban őrző-védő és robbanóanyag-kereső feladatokat teljesítenek.

A **büntetés-végrehajtási intézetekben** a négy lábúakat nem csak kényszerítő eszközként, hanem a bv-intézetek elsődleges feladataira tekintettel objektumőrzésre, járőrözési feladatra, biztosítási feladatok ellátására, nyomkövetésre, illetve keresőmunkára³⁶ is alkalmazzák.³⁷

A **határőrség** kötelékében folyamatosan csökken a járőrözési, objektumőrzési és kereső feladatokat ellátó szolgálati kutya állomány, feladataik, alkalmazási területeik köre fokozatosan szűkül a schengeni övezethez való csatlakozás következtében, hiszen 2007. december 21. napjától megszűnt az állandó határőrizet a magyar-osztrák, a magyar-szlovák és magyar-szlovén határon, mely határszakaszok védelme korábban sok kutyát igényelt.

A kutyák emberiség szolgálatában való alkalmazhatósága a fenti - a teljesség igénye nélkül számba vett - példákra figyelemmel igen széles spektrumban mozog, illetőleg mozoghat, vizsgálatom tárgyát azonban kizárólag a közrendvédelmi és bűnügyi célokra igénybe vett szolgálati kutyák szolgáltatják, így most csak ezen ebek kiválasztására, képzésére, állományba vételére, alkalmazására és selejtezésére vonatkozó szabályok részletesebb elemzésére fókuszálok.

A **rendvédelmi szervek állományában rendszeresített szolgálati kutya lehet:**³⁸

- közrendvédelmi szolgálatnál:

³⁵ Későbbi neve: Kutyavezető képző.

³⁶A kábítószer-kereső kutyák száma a büntetés-végrehajtásban folyamatosan csökken a meglévő állomány elöregedése és újabb állatok kiképzésének finansziális problémák, anyagi forrás szűkössége, személyi és tárgyi feltételek hiányosságai miatt.

³⁷ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 13.

³⁸ A bűnügyi szolgálati kutya. Kriminálisztika, szerk. Dr. Bócz Endre, BM Duna Palota és Kiadó, 2004., II. 675-676.

- őr-,
- járőr-,
- robbanóanyag-kereső-,
- speciális elfogó-,
- általános rendőr-kutya (amely a járőrfeladatok ellátása mellett nyomkövetésre is alkalmas).
- a bűnügyi szolgálatnál:
 - nyomkövető,
 - szagazonosító,
 - bűnügyi kereső,
 - kábítószer-kereső,
 - robbanóanyag-kereső,
 - tetemkereső,
 - tűzfészekkereső, és
 - speciális kereső kutya (élő személy, vér, váladék, illetve bármely szagos anyag keresésére kiképzett kutya).

IV. „Kiből lesz a cserebogár?” - Kiválasztás, minősítés és kiképzés

„A kutya nevelése a kutya számára sem könnyű. Ki kell bírnia röhögés nélkül, hogy ez a sürgölődő, őt becézgető és a kedvét örökké kereső személy azt hiszi, hogy a kutya mellett az ember az úr a háznál. Ha kibírja röhögés nélkül, a nevelés befejeződött: a kutya átnevelte az embert.”

/ Nógrádi Gábor /

Bár valamennyi kutya számos speciális tulajdonsággal rendelkezik, azonban nem mindegyik eb „sorsa”, hogy szolgálati kutyaként legyen az ember társa, annak eldöntése, hogy az adott állat megfelel-e szolgálati célok teljesítésére, nem ad hoc jellegű, hanem jogszabályok által behatárolt feladat.

A **rendőrség** kötelékében szolgálatot teljesítő ebek kiválasztásának szabályait a Rendőrség Kutyás és Lovas Szabályzatáról szóló 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás tartalmazza (továbbiakban: Szabályzat).

A szolgálati állatokkal kapcsolatos feladatok ellátása az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztályának, a Készenléti Rendőrség, az Oktatási Igazgatóság hatáskörébe tartozó feladat.

A Rendőrség tulajdonában lévő szolgálati állatokat állományba kell venni³⁹ ⁴⁰.

A Rendőrség állományában rendszeresített **szolgálati kutya lehet:**

a) alapképzési modult követően általános rendőr kutya (járőr és alapképzett nyomkövető);

b) szakképzési modulokat követően

ba) járőr kutya (járőr kutya I.) és tömegkezelési feladatokra felkészített járőr kutya (járőr kutya II.),

bb) nyomkövető kutya,

bc) szagazonosító kutya,

bd) kábítószer-kereső kutya,

be) robbanóanyag-kereső kutya,

bf) bűnügyi speciális (tetemkereső) kutya,

bg) közrendvédelmi speciális (elfogó) kutya,

bh) őrkutya,

bi) személykereső kutya.⁴¹

A Rendőrség szervei részére a szolgálati kutyák biztosítása ORFK központi ellátás (az éves igénylési terv, illetve rendkívüli igénylés) és a területi szervek beszerzése alapján történik⁴².

³⁹ Szabályzat 8. pont 1. mondat

⁴⁰ A központi tartalékállomány fenntartására a - központilag beszerzett - szolgálati kutyák esetében az Oktatási Igazgatóság köteles. Szolgálati lovak esetében nincs központi tartalékállomány. Szabályzat 9. pont

⁴¹ Szabályzat 10. pont

⁴² Szabályzat 349. pont

A kutyák **beszerzése** megvalósulhat központilag, a központi tartalékállományból történő bevételezéssel vagy saját tenyésztésből, tartós használatba vétellel, bérléssel, adományozás útján ajándékozással, szerződés vagy megállapodás alapján, vásárlással, illetőleg új minőségi csoportba történő átminősítéssel⁴³.

A központilag beszerzett kutyák közül 5 tagú szakmai bizottság választja ki a szolgálatra alkalmas példányokat.

A saját tenyésztés igen ritka, figyelemmel arra, hogy csak a tenyésztett ebek megközelítőleg 30 %-a alkalmas a szolgálatra, így az nem költség-hatékony.

Fajta⁴⁴ és ivar tekintetében egyedül a legfiatalabb (3-7 hónapos), „E” kategóriánál feltétel a vásárlásnál a német, belga vagy holland juhászkutya jellegű, kan ivarú kölyök.⁴⁵

Ami a kutyák nemét illeti, annak jelentős befolyása van a szaglásra. Régóta megfigyelt tény, hogy a szukák általában jobb nyomkövetők, mert szagérzékenységük fejlettebb. Ennek ellenére a rendőri szerveknél is szinte kizárólag kanokat használnak szolgálati célra. Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az utóbbiak kevésbé fáradékonyak, és keresőkedvük is erőteljesebb.⁴⁶

A **büntetés-végrehajtási intézetek** elsődleges feladata a fogvatartottak folyamatos őrzése, az intézetek napi életének zökkenőmentes megszervezése, irányítása, valamint az intézetek biztonságának fenntartása.

⁴³ Szabályzat 468. pont

⁴⁴ A fajtatisztaság nem követelmény.

⁴⁵ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 16.

⁴⁶ A kábítószer-keresésre alkalmas kutya kiválasztása. A kábítószer-kereső kutya. Szerk. Dr. Szinák János, Dunakeszi, ORFK Kutyavezető-képző Iskola, 2009, 40.

A fenti feladatoknak való megfelelés érdekében - a bv. szervek épületeinek, építményeinek egyre romló műszaki állagából, a fogvatartotti kör folyamatosan „keményedő” összetételéből és nem utolsósorban a jogszabályi előírások változásaiból eredően - a büntetés-végrehajtásnál napjainkra elengedhetetlenné vált a szolgálati kutyák⁴⁷ alkalmazása.⁴⁸

A szolgálati állatok tartásával kapcsolatos körülmények és szabályok változása, alkalmazásuk gyakorlati tapasztalatai indokoltá tették a büntetés-végrehajtási intézeteknél alkalmazott szolgálati kutyák tevékenységét szabályozó, a szolgálati kutyák alkalmazásáról szóló 1-1/60/1999. OP intézkedés (továbbiakban: Intézkedés) megreformálását, így született meg a 2012. május 1. napjától hatályos, a ***büntetés-végrehajtási szervezet szakutasítása a szolgálati kutyák rendszeresítésére, beszerzésére, tartására, képzésére és alkalmazására*** (továbbiakban: Szakutasítás).

Az új szabályozás keretében a büntetés-végrehajtásban alkalmazandó szolgálati kutyák beszerzése számos ponton részletesebben szabályozottá vált, mint a rendőri kötelékben szolgálatot teljesítő ebek beszerzésére vonatkozó Szabályzatban ismertettek.

A Szakutasításban foglaltak alapján a büntetés-végrehajtás szervezet-rendszerében a jövőben kizárólag német juhász, rottweiler és belga juhász (malinois) fajtájú kutyák lesznek beszerezhetőek és alkalmazhatóak⁴⁹.

A jelenlegi szabályozás hatályba lépése előtt az Intézkedés lehetővé tette, hogy az ebek beszerzése ajándékozással vagy jelképes ellenérték fejében történő vásárlással történjen.

⁴⁷ A büntetés-végrehajtás során a szolgálati kutya alkalmazható kényszerítő eszközként - szájkosárral vagy anélkül -, illetőleg biztonsági-biztosítási, nyomkövető és kereső feladatokra egyaránt.

⁴⁸ Frigyer László - Gregori Attila: Szolgálati kutya alkalmazása, Budapest, IRM, 2007, 3.

⁴⁹ Korábban kísérleteztek egyéb fajok kiképzésével is, azonban ezen próbálkozások sikertelennek bizonyultak.

A Szabályzat rendelkezései szerint erre már csak vásárlás vagy tenyésztés útján kerülhet sor, azonban az új szabályozás a tenyésztésre csak olyan szigorú követelmények⁵⁰ betartása - és személyi, valamint anyagi feltételek hiánya - mellett ad lehetőséget, ami alapján gyakorlatilag a beszerzés egyetlen alternatívája a vásárlás.

Garanciális szabályként jelenik meg annak bevezetése, hogy az előszerződésben egy 30 napos karantén⁵¹ kerül kikötésre, amelynek tartama alatt megtörténik az állat egészségügyi alkalmasságának vizsgálata.

A szolgálati alkalmasságról az előzetes szemlén az Országos Parancsnokság által felállított bizottság dönt a megvásárolni szándékozott eb megjelenése, külleme, elsődleges reakciói, ösztönös adottságai, fogáskészsége alapján⁵².

Ivar tekintetében itt sincs előírás, de a közszéferá ezen területén is előnyben részesítik a kan egyedeket.

Mindezeket követően történik meg az ebek állományba vétele, melynek tovább - új - előfeltétele, hogy azonosító chippel legyenek ellátva.

⁵⁰ Tenyésztés csak központi engedéllyel, a rendszeresített fajták vonatkozásában, a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületének hatályos tenyésztési szabályzata alapján lehetséges.

⁵¹ Ez idő alatt el kell végeztetnie a bv. Szervnek azokat, a Szakutastásban egyértelműen, tételesen meghatározott egészségügyi vizsgálatokat, amelyek közül a legfontosabb a csípőröntgen. Mivel ennek a vizsgálatnak az elvégzése korábban nem volt előírva, költségtakarékosság miatt több bv. szerv nem végeztette el, pedig ennek a másképp ki nem szűrhető rendellenességnek a fennállása szolgálatra alkalmatlanná teszi a kutyát. Oláh Gábor: A szolgálati kutya alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2012/2. ,49. http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf, 2014. november 28.

⁵² Oláh Gábor: A szolgálati kutya alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2012/2. ,49. http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf, 2014. november 28.

V. Képzés és minősítés

„Ha azt hiszed, hogy a kutyák nem tudnak számolni, próbáld ki: tegyél három jutalomfalatot a zsebedbe, és adjál oda kettőt...”

„Nem születtem se gonosznak, se agresszívnek. Kutyának születtem... És mint minden kutya: olyanná válok, amilyenné az ember tesz!”

/Ismeretlen szerzők/

A kutya **nevelése** képezi későbbi kiképzésének alapját, amikor is külső behatásra a kölyök hasznos ösztönei, reakció és szokásai kifejlődnek, míg káros és nemkívánatos megnyilvánulásai kiküszöbölésre kerülnek. A képzés megkezdéséig a kölyök vonatkozásában csak nevelésről beszélhetünk.

Elhatárolandó egymástól az idomítás és a képzés fogalma is.

Az **idomítás** célja az, hogy az állat „produkálja magát”, így az ennek eléréséhez alkalmazott módszerek fájdalmat okoznak, illetőleg okozhatnak.

A **képzés** az a tanítási módszer, mely során a kiképző tudományos alapokon állva, az adott állat egyedi tulajdonságaihoz⁵³ igazodva, azokra építve, természetes környezetében, kényszer alkalmazása nélkül⁵⁴, érzelmi kapcsolat kialakítása mellett feltétlen engedelmességet követel.

⁵³A kutyák kiképzésre való alkalmasságát meghatározóan befolyásolja azok idegrendszere. A kutyákat jellemző 4 idegtípus:

- kolerikus (erős, gyors, de labilis, nehezen kezelhető, hosszú távon terhelhető),
- szangvinikus (erős, gyors, kiegyensúlyozott, kiképzés szempontjából a legideálisabb),
- flegmatikus (erős, lassú, nemtörődöm, a nyomkövetésre a legalkalmasabb),
- melankolikus (gyenge, félénk, lassú, szolgálatra nem alkalmas).

(Kovács György:Állat az embernek üzen: Alkalmazási etológia, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006.,

182-184.)

⁵⁴ Ezzel növeli a kutya önbizalmát és magabiztosságát.

A kutya az egyes ingerek összekapcsolódása révén reflexszerűen tanulja meg az egyes gyakorlatokat, anélkül, hogy átlátná azok értelmét és célját.

A kiképzés⁵⁵ alapvetően nem más, mint az egyszerű és bonyolult reflexek kialakítása, azok rögzítése és kialakításuk megelőzése.⁵⁶

Tanulásról így akkor beszélhetünk, ha valamilyen környezeti behatás vagy esemény következtében az állat viselkedése genetikus mechanizmusokra vissza nem vezethetően tartósan vagy átmenetileg megváltozik. A tanulási formákat Kovács György az alábbi kategóriákba sorolta⁵⁷, melyek ötvözésével tanulják meg a kutyák az aktuális feladatot:

1. **Habitáció (megszokás):** Legfontosabb tanulási eleme, hogy a kutya meg tudja különböztetni egymástól az új, illetőleg az ismert eseményeket és ezeknek megfelelően viselkedjen.

⁵⁵ Szabályzat 41. A szaktanfolyami, tanfolyami képzési rendszer szerint szervezett szakok és azok időtartamai a következők:

- a) nyomkövető kutyavezető szak 6 hónap;
- b) nyomkövető kutya kiképző szak 3 hónap;
- c) járőr-kutya-vezető szak 3,5 hónap;
- d) járőr-kutya kiképző szak 1,5 hónap;
- e) általános rendőr-kutya-vezető szak 5 hónap;
- f) általános rendőr-kutya kiképző szak 3 hónap;
- g) őrkutya-vezető szak 2 hónap;
- h) kábítószer-kereső kutyavezető szak 4 hónap;
- i) robbanóanyag-kereső kutyavezető szak 4 hónap;
- j) szagazonosító kutyavezető szak 6 hónap;
- k) közrendvédelmi speciális kutyavezető szak 5 hónap;
- l) bűnügyi speciális kutyavezető szak 5 hónap;
- m) személykereső kutyavezető szak 6 hónap;
- n) kiképző szak 3x1 hónap;
- o) őrző-védő szak 6 hét.

⁵⁶Kovács György:A vadak ura: A kutyakiképzés alapjai, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006., 33.

⁵⁷ Kovács György:Állat az embernek üzen: Alkalmazási etológia, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006., 61-67.

2. **Instrumentális tanulás:** Ekkor az állat motiválása a legfontosabb eleme a tanulási folyamatnak.⁵⁸
3. **Klasszikus kondicionálás (asszociáció):** Az inger- esemény társításokra alapított tanulási forma, melynek célja a megfelelő reflexek kiépítése.
4. **Szenzitizáció (érzékenyítés):** Ismétlődő ingerek esetén az állat reakcióidejének csökkentése.
5. **Imprinting (bevésődés):** Az eb fejlődésének korai szakaszában lezajló folyamat, mely során rögzül a szülők, testvérek képe és megtanul bizonyos viselkedési mintákat.
6. **Próba-szerencse (Trial and error):** Az állat által véletlenül meglett megoldás-forma esetleges megerősítés következtében rögzül.
7. **Operáns (vezérlő) kondicionálás:** Az állatot motiváló esemény követi az eb valamelyik spontán reakcióját.

A kutyák trenírozása alapvetően **három módszer** - pozitív megerősítés, negatív megerősítés és játék - váltakozó alkalmazásával történik.

A kutyának azonban nem elegendő elvégeznie a rá kirótt feladatot, el kell sajátítania azt is, hogyan jelezze azt a kutyavezetőnek, és az így megtanult jelzésnek⁵⁹ sztereotip reflexszé kell válnia.

A **jelzés** lehet aktív (pl. hangadás⁶⁰, kaparás, intenzív viselkedés-változás⁶¹) vagy passzív⁶² (pl. megállás, leülés, fekvés), a jelzésmódot az adott munkaterület és a kutya génjei határozzák meg.

A kiképzés nem csak az állatokra, hanem **kutyavezetőikre** is ró feladatot, a leendő gazdák felkészítése éppoly fontos feltétele a szolgálati kutyák alkalmazásának, mint magának a kutyának a

⁵⁸ Edward Thorndike „effektus törvénye” kimondja, hogy a jövőben azok a cselekedetek fognak megjelenni, amelyek kedvező állapotot idéznek elő.

⁵⁹ A jelzés egy kutya azon viselkedésmódja, amely adott helyzetben következetesen, rendszeresen és azonos formában érvényesül.

⁶⁰ Személykeresés és tetemkeresés esetén csak hangadás alkalmazható.

⁶¹ Tetemkereső kutyák.

⁶² A robbanóanyag-kereső kutyák nem adhatnak ki hangot.

tanítása, hiszen a folyamat végén feladataikat együtt hajtják végre, egymásra vannak utalva és az ember magatartása jelentős mértékben befolyásolja az eb teljesítményét is.

A **kábítószer-kereső kutyák** esetén a kiképzés az eb játékosságára alapozóan, három lépcsőben történik.

Elsőként az állat kedvenc tárgyát - apporttárgyat - rejtik el, ezt kell keresnie és megtalálnia. Miután ez már hibátlanul megy, az apporttárgy mellett elhelyezik a felkutatandó tárgyat is, így a kutya elméjében a két tárgy a többszöri ismétlődés hatására egymáshoz kapcsolódik. Harmadik lépcsőként történik meg a közömbösítés, mely során csak az apporttárgy lesz a felkutatandó „célpont”, míg a játék már csak a jutalom funkciót tölti be. A kiképzés során a kutyákat 5⁶³ kábítószerrel ismertetik meg, melyek felismerésével az ebek minden olyan kábítószerrel képesek jelezni, amelyben bármely alapanyag bármely komponense megtalálható.⁶⁴

A **robbanóanyag-kereső kutyákat** 10 fajta hagyományos, illetve kevert szagminta felismerésére képezik ki⁶⁵, ekkor 10 dkg és 10 kg közötti robbanóanyag felismerését és jelzését sajátítják el.

A **nyomkövetés** tanítási folyamatát a zsákmányszerző ösztönre építik, így a fokozott táplálék-felvételi igényű vadászkutyák a legjobb nyomkövetők, mert a tettes szaga a sebzett vad szagához hasonlít.

⁶³Ezek:

1. marihuana, hasis
2. heroin
3. kokain
4. amfetamin és származékai
5. ópium.

⁶⁴Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 23.

⁶⁵ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 23.

A képzés a „sajátnyom” lefektetésével kezdődik, mely keretében a nyom indulási pontjánál szimatkatlant kell létrehozni legalább 30 mp egyhelyben toporgással, taposással.

Innen, 2-3 falatról indulva, egyenes irányban kell elindulni, miközben minden saroklenyomatba egy-egy jutalomfalatkát kell helyezni⁶⁶, míg a nyomvégen nagyobb mennyiségű táplálék a jutalom.

A nyomok hosszának fokozásával, továbbá a jutalomfalatkák ritkításával lehet tovább lépni, s idővel a kutyának egyre több olyan szakaszt kell kidolgoznia, ahol tiszta emberi szagnyomon halad, azt követi és így jut el a nyomvépig.⁶⁷

A szagazonosító kutyák kiképzése során egy olyan reflexláncot használnak, mely a szagfelvételtől a szagazonosság jegyzéséig tart.

A kutyák érdeklődésének felkeltése történhet jutalomfalattal vagy apporttárggyal. A „jutalmat” egy üvegben helyezik el, először szagtalan textil fölé, majd az alá, így a kutyának a szaglására hagyatkozva kell megtalálnia.

A későbbiek során zavaró szagok alkalmazásával nehezítik a keresést.⁶⁸

Az őrző-védő kutyák kiképzése során a legfontosabb inger a fenyegetés, mert ez váltja ki az eb védő, védekező és őrző magatartását, míg a legfontosabb stimulálandó tulajdonság a zsákmányszerző-, falka- és territoriális ösztön, valamint a harci viselkedés. Ekkor a képzés nem más, mint beállított helyzetek sorozata harci konfliktusokat kiváltó helyzetben, helyzetekben⁶⁹, egyedileg vagy csoportosan, szájkosárral vagy anélkül.

⁶⁶ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 24.

⁶⁷ Kovács György: A vadak ura: A kutyakiképzés alapjai, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006., 55-61.

⁶⁸ Szagkonzerválás, szagazonosítás. A kutyakiképzés alapjai, szerk. Dr. Szinák János, 234-240.

⁶⁹ A segédek polgári- vagy védőruhába öltözve bottal, ütőzsákkal vagy karvédővel ingerlik a kutyákat.

A **tetemkereső kutyák** kiképzése nem egyszerű feladat, hiszen kegyeleti okok miatt a tanítási folyamat során sertésbelsősegeket és - húst használnak.

Tűzfészek-kereső kutyákat Magyarországon nem alkalmaznak, azonban külföldön hatékonyan alkalmazzák őket folyékony, gyúlékony anyagok és ezek égési termékeik, maradványaik azonosítására.

A képzésük során a leggyakrabban használt anyagok - benzin, terpentín, acetón, lámpaalaj, alkohol, petróleum, hígító, dízelolaj- felismerésére képzik ki⁷⁰.

A Szabályzat az életkor, illetőleg a felkészültség alapján a meghatározott célokra alkalmazható szolgálati kutyákat 5, A-E, általános és speciális alkalmassági vizsgálatokhoz igazodó **kategóriába** sorolja, megjelölve azt, hogy az adott kategóriába tartozó kutyáknak milyen paramétereknek, szakmai követelményeknek kell megfelelniük⁷¹.

Az **alkalmassági vizsgálat** részét képezi többek között az őrző-védő képesség, az apportkésztség, magabiztosság, a járó motorú gépkocsi és a lövés hangjára történő reakció, változatos körülmények között tanúsított viselkedés, fegyelmező gyakorlatok teljesítése, valamint az anatómiai rendellenességek vizsgálata.

A szolgálati kutyákat évente, az „Alkalmassági és minősítő teljesítménybírálati rend” szerint minősíteni kell. A minősítés fokozatai:

a) **„Nem megfelelő”** minősítésű az a szolgálati állat, amelyik a minősítő teljesítménybírálaton az összpontszám 70%-át nem éri el;

b) **„Megfelelő”** minősítésű az a szolgálati állat, amelyik a minősítő teljesítménybírálaton az összpontszám 70%-át eléri, de a 90%-át nem;

⁷⁰ A bűnügyi szolgálati kutya. Kriminológia, szerk. Dr. Bócz, 701-702.

⁷¹ Az egyes kategóriákhoz tartozó bírálati és alkalmassági lapokat, illetőleg a kalkulációs táblázatot a Szabályzat melléklete tartalmazza.

c) „**Kiváló**” minősítésű az a szolgálati állat, amelyik a minősítő teljesítménybírálaton az összpontszám 90%-át eléri vagy meghaladja⁷².

A Szakutasítás a szolgálati kutyák minősítésével kapcsolatos feladatokat központi irányítás alá helyezte, a képzések vonatkozásában pedig komoly, alapvető változtatásokat írt elő.⁷³

A büntetés-végrehajtási szervezetrendszeren belül kialakításra került egy olyan képzési program, amely a szolgálati kutyák és vezetőik részére *alap*⁷⁴, *szinten tartó*⁷⁵ és *továbbképzéseket*⁷⁶ biztosít, illetőleg ír elő. Ezen képzések lehetőséget biztosítanak a kutyák és kutyavezetőik közötti kapcsolat elmélyülésére, ami a kiképzés és a későbbi munka hatékonyságát is befolyásolja.

A másik fontos dolog a **kutyavezetők** elméleti képzése. Minden kutyavezetőnek tisztában kell lennie az alapvető képzési tematikák tartalmával, ismernie kell a szolgálati kutyák alkalmazásának jogszabályi hátterét, és azt a szolgálatellátás során, megfelelő, illetve határozott intézkedéskultúra mellett alkalmaznia kell.⁷⁷

A minősítést az alapképzés befejezése után, majd ezt követően 12 havonta kell elvégezni, amikor is a Szakutasítás mellékletét képező „Értékelési szabályzatban” megjelölt feladatokat kell elvégezni, illetőleg elvégeztetni a szolgálati kutyával, majd azok elvégzésének értékelése az ugyanott leírt módon, a fegyelmező, ügyességi, őrző-védő és szituációs gyakorlatok elemzésével történik.

⁷² Szabályzat 479. pont

⁷³ Oláh Gábor: A szolgálati kutya alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2012/2. ,50. http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf, 2014. november 28.

⁷⁴ Ennek tartama 6 hétről 12 hétre nőtt.

⁷⁵ Heti 4 óra. Az elvégzett gyakorlatok 60 %-ának szituációs elemnek kell lennie.

⁷⁶ Ezek megszervezése a BVOP Biztonsági Főosztályának feladata.

⁷⁷ Oláh Gábor: A szolgálati kutya alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2012/2. ,50. http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf, 2014. november 28.

A jelentős megterhelésnek kitett szolgálati kutyák **selejtezéssel** kerülnek ki a szolgálati állományból és leggyakrabban a kutyavezetőjük saját kutyájává minősülnek át, akiknek nem jár saját jogon nyugdíj, sem egyéb ellátmány.

VI.A szolgálati kutya alkalmazása

„ A legtöbb kutyatulajdonosnak hosszas tanulás árán sikerül elérnie, hogy engedelmeskedjen a kutyájának. ”

/ Robert Morley/

1. Általános szabályok

Állományparancsban kinevezett kutyavezetőjével együtt szolgálati feladatra vezényelni, igénybe venni és alkalmazni csak az állományban lévő (vagy -a rendőrség esetében - külön szerződés alapján, a kutyavezető saját tulajdonát lépező,⁷⁸ bérelt, illetőleg tartós használatba vett⁷⁹) kiképzett, érvényes minősítéssel rendelkező, egészséges, ápolat és jó erőnlétű⁸⁰ kutyát lehet.

A szolgálati kutyával együtt szolgálatot teljesítő, őt irányító személy csak szakképzett **kutyavezető** lehet.

A kutyavezető kiválasztásánál alapvető szempontként kell figyelembe venni, hogy a jelölt:

- a) a kiképzéssel és a kutyavezetői szolgálattal járó kötelezettséget önként vállalja, az állományilletékes parancsnok kutyavezetőnek javasolja;
- b) képes legyen a szolgálati állatokkal való együttműködésre;
- c) megfelelő fizikai állóképességgel, egészségi és pszichológiai alkalmassággal rendelkezzen⁸¹.

⁷⁸Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 29.

⁷⁹ Szabályzat 62. pont

⁸⁰30/2011. (IX.22.)BM rendelet 43.§ (1) bekezdés.

⁸¹ Szabályzat 26. pont.

A szolgálati kutyák igénybe vehetők a szolgálat ellátása során - a törvényben meghatározott esetekben - kényszerítő eszközként, biztonsági okokból, illetve felderítési és bizonyítási célból.⁸²

Nem vezényelhető szolgálati feladat ellátására az a kutya, amelyik - az állományba vételét megalapozó feltételek teljesülése ellenére - ápolatlan, rossz kondícióban van, beteg, adott állapotában alkalmatlan a konkrét feladat végrehajtására, állapota esztétikailag kifogásolható.⁸³ Mindezen körülményeket a szolgálat megkezdése előtt a kutyavezetőnek ellenőriznie kell.

A szolgálati kutyát közforgalom számára nyitott helyen **szájkosárral** felszerelve, **pórázon** kell vezetni. Ettől eltérni indokolt esetben, konkrét szolgálati vagy kiképzési feladat végrehajtása közben, kutatás, nyomkövetés, kereső munka során vagy biztonsági okokból lehet.⁸⁴

Szájkosárral ellátott szolgálati kutya - pórázon vagy anélkül - akkor alkalmazható, ha a testi kényszer alkalmazásának a feltételei fennállnak.⁸⁵

A kutyavezető szolgálatban a kutyáról a szájkosarat biztonsági okból **leveheti**:

- a) éjszaka;
- b) korlátozott látási viszonyok között;
- c) a kutya gépjárművel történő szállítása közben;
- d) lakott területen kívül;
- e) erdős, bokros területen;
- f) azon a területen, helyen, ahol a rendőrségi információ szerint bűncselekményt elkövető személy/személyek megjelenése várható;
- g) gyanúsán viselkedő személy igazoltatása előtt;
- h) ruházatátvizsgálás megkezdése előtt;
- i) előállítás megkezdése előtt;

⁸²Szabályzat 58. pont.

⁸³ Szabályzat 66. pont.

⁸⁴ Szabályzat 68. pont.

⁸⁵1995. évi CVII. törvény 21.§ (1) bekezdés

j) nyomkövetés során;

k) a kutyavezető életét, testi épségét közvetlenül veszélyeztető szolgálati feladat megkezdése előtt;

l) minden olyan esetben, amikor a kutyavezető úgy ítéli meg, hogy a szájkosár levétele a saját biztonsága érdekében szükséges és indokolt.⁸⁶

Szájkosár nélkül szolgálati kutya **pórázon** akkor alkalmazható, ha az intézet, illetve a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, vagy ha az a személyi állomány tagjának az intézkedésével szemben tanúsított aktív ellenállás leküzdéséhez szükséges.⁸⁷

Szájkosár és póráz nélkül szolgálati kutya

a) személyi sérüléssel fenyegető támadás, illetve az életet vagy a testi épséget közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,

b) az elzárást töltő személy kivételével a fogvatartott szökésének a megakadályozására, és a megszökött fogvatartott elfogására alkalmazható.⁸⁸

A Rendőrség állományában rendszeresített szolgálati kutya lehet:

® **az alapképzési modult követően:** általános rendőrkutya,

® **a szakképzési modulokat követően:**

- járőr-,
- nyomkövető-,
- szagazonosító-,
- kábítószer-kereső-,
- robbanóanyag-kereső-,
- tetemkereső-,

⁸⁶ Szabályzat 69. pont.

⁸⁷ 1995. évi CVII. törvény 21.§ (2) bekezdés

⁸⁸ 1995. évi CVII. törvény 21.§ (3) bekezdés

- elfogó-,
- őr- és
- személykereső kutya.

A **bv. szervezetnél** szolgálati kutyát, kiképzettségétől és minősítésétől függően

- a.) objektumőrzésre,
- b.) járőrözési feladatra,
- c.) biztosítási feladatok ellátására,
- d.) nyomkövetésre,
- e.) kereső munkára, valamint
- f.) kényszerítő eszközként lehet alkalmazni.⁸⁹

Kényszerítő eszközként a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, honvédség, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, fegyveres biztonsági őrőség, természetvédelmi őrszolgálat és a közterület felügyelet⁹⁰ kötelékében lévő kutyák csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása - alkalmas és kiképzett kutya-kutyavezető páros, előzetes figyelmeztetés, alkalmazásáról előljáronak jelentés, jogszerűség stb.⁹¹ esetén, az arányosság - szükségesség - szakszerűség - jogszerűség mércéjének, valamint a legenyhébb eszköz elvének betartása mellett alkalmazhatók.

2. Az egyes szakképzett szolgálati kutyák alkalmazásának speciális szabályai

"A kutya a legálhatatosabb barát - az első, aki üdvözl, és a legbátrabb, aki védelmez."

/ George Gordon Byron /

Az **örkutyák** rendőrségi és büntetés-végrehajtási objektumok, területek őrzésére - blokkon megkötve, futóláncon megkötve, bekerített területen, szabadon engedve, zárt helyiségben,

⁸⁹ Szakutasítás 105. pont:

⁹⁰ Polgárőrség kényszerítő eszközt, így szolgálati kutyát kényszerítő eszközként nem alkalmazhat.

⁹¹ Nem alkalmazható terhes nővel, gyermekkorúval szemben, kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását.

épületben szabadon engedve, a kutyavezetővel történő, objektumon belüli járőrözéssel⁹² -és személyek védelmére vehetők igénybe.^{93 94}

A járőrkutya igénybe vehető:

- a) veszélyeztetett területek ellenőrzésére⁹⁵;
- b) rendezvények, demonstrációk, csoportos fogvatartotti programok, tevékenységek, fogvatartott bv. szerven kívüli mozgásának biztosítására, a speciális felkészítést követően tömegkezelési feladatok ellátására⁹⁶;
- c) a kutyavezető tevékenységének intézkedésének biztosítására;
- d) a bűncselekményt elkövető személy felkutatására, elfogására, előállításának biztosítására;
- e) a rendőr és más személy életének, testi épségének biztosítására;
- f) a közrendre és a közbiztonságra veszélyt jelentő csoport szétosztatására;
- g) járőr, járőrpár vagy járőr csoport, akciócsoport megerősítésére;
- h) külterületek éjszakai ellenőrzésére, erdős, bokros, hegyes területek átkutatására, ellenőrzésére, valamint a zöldhatár és egyéb határterületek ellenőrzésére,
- i) a fogvatartott szökésének megakadályozására, megszökött fogvatartott felkutatására, elfogására,

⁹² Szabályzat 81. pont.

⁹³ Szabályzat 79. pont, Szakutasítás 120. pont.

⁹⁴ Naponta legfeljebb 12 óra időtartamra alkalmazhatóak őrzésre.

⁹⁵ Terep, tereptárgyak, objektumok átkutatásánál a járőr kutya alkalmazható:

- a) pórázon vezetve, szájkosár nélkül;
- b) szabadon engedve, szájkosárral felszerelve;
- c) súlyos bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható, elrejtőzött személy felkutatására, elfogására

- indokolt esetben - szabadon engedve, szájkosár nélkül is. (Szabályzat 98. pont)

⁹⁶ Biztosító szolgálat (statikus igénybevétel) esetén a kutyás alegység az alábbi feladatokra vehető igénybe:

- a) az érintett létesítmény, terület megközelítési és elvonulási útvonalának járőrözéssel történő ellenőrzésére;
- b) a közönség (tömeg) által belátható helyen, demonstratív módon történő tartalékba helyezésre;
- c) tartalékba helyezés nem látható helyen, felkészülve a várható igénybevételre;
- d) terület lezárására, objektumok védelmére önállóan;
- e) területet lezáró élőerő és/vagy kordon védelmének megerősítésére;
- f) elvonuló tömeg kísérésére, a megbomlott rend helyreállítására. (Szabályzat 108. pont)

j) kényszerítő eszközként⁹⁷,

k) kötelékben történő fellépés esetén.⁹⁸

A **nyomkövető kutya** az alapképzést követően emberi szagnyom követésére, az elkövető - megszőkött, elrejtőzött fogvatartott - útvonalának felderítésére, a nyomhoz tartozó tárgyak felkutatására, a menekülő személy felkutatására, elfogására, továbbá a kutyavezető intézkedésének biztosítására⁹⁹, míg a speciális felkészítést követően tárgyi bizonyítási eszközök felkutatására, tárgyak egyéni szag alapján történő azonosítására, terep, tereptárgyak átkutatására és eltűnt személyek felkutatására¹⁰⁰vehető igénybe.¹⁰¹

Nem lehet a nyomkövető kutyát igénybe venni:

a) vegyi anyaggal kezelt vagy szennyezett területen történő nyomkövetésre;

b) állati eredetű szagnyom követésére;

⁹⁷Szabályzat 90. pontja szerint az őrkutya kényszerítő eszközként történő alkalmazásának szabályait a Rendőrségről szóló törvény és a Rendőrség Szolgálati Szabályzata tartalmazza. Járőrkutya szájkosár nélkül történő alkalmazását az ORFK Közrendvédelmi Főosztályának 1 munkanapon belül jelenteni kell, a kivizsgálásról szóló jelentést pedig 5 munkanapon belül meg kell küldeni.

⁹⁸ Szabályzat 89. pont, Szakutasítás 120. pont.

⁹⁹ Szabályzat 135. pont.

¹⁰⁰ Szabályzat 136. pont.

¹⁰¹ A kutyavezető feladatai a nyomkövető kutya alkalmazása során:

- a) a helyszín tanulmányozása, a nyomkövető kutya alkalmazási lehetőségének értékelése;
- b) konzultáció a helyszíni szemlebizottság vezetőjével, az elkövetett cselekmény releváns részleteinek megismerése érdekében;
- c) a nyomkövető kutya indítására legalkalmasabb szagforrás kijelölése;
- d) a szagrögzítésre alkalmas szaghordozó felület kijelölése;
- e) a nyomkövető kutya felkészítése a nyomkövetésre;
- f) a nyomkövetés haladéktalan megkezdése;
- g) a nyom vonalán talált tárgyak megjelölése;
- h) a nyomkövető kutya munkájának folyamatos értékelése, következtetések levonása;
- i) a nyomkövető kutya alkalmazása tényének, eredményének rögzítése jegyzőkönyvben, jelentéstétel;
- j) eredménytelen vagy nem végrehajtható helyszíni alkalmazás esetén gyakorló nyom kidolgozása, ami történhet saját vagy idegen nyomon. (Szabályzat 141. pont)

- c) járőrszolgálat ellátására, kivéve speciális felkészítettség esetén;
- d) rendezvény biztosítására, kivéve speciális felkészítettség esetén;
- e) ha az igénybevétel a kutya későbbi alkalmazhatóságát erősen veszélyezteti.^{102 103}

A nyomkövető kutya képzéséről, igénybevételéről és feladatairól „Nyomkövetési Naplót”, illetőleg „Nyomkövetési Munkanaplót” kell vezetni.

A póráz nélkül alkalmazott **szagazonosító kutya** kizárólag - legfeljebb 6 indítással - a konzervált emberi szag - személyi szagminta és a helyszínen rögzített szagmaradvány - közvetett - összehasonlításra alapuló - azonosítására vehető igénybe.¹⁰⁴

A szagmaradvány és szagminta rögzítését bűnügyi kutyavezető, bűnügyi technikus, segéd technikus vagy a szagrögzítésre kiképzett bármelyik rendőr végezheti.

Az igénybevételre alkalmas állapotban lévő **kábítószer-kereső és a robbanóanyag-kereső** kutya kizárólag épületek, helyiségek, közúti, vízi, légi, vasúti járművek, csomagok, rakományok, kézipoggyász, személyes használati tárgyak, levetett felső ruházat és meghatározott terület ellenőrzésére - elsősorban hivatali vagy vezényléses szolgálati időbeosztásban, szájkosár nélkül, pórázon vezetve vagy szabadon engedve - vehető igénybe.

A **tetemkereső kutyát** - állandó vezetőjével együtt, szakaszos-periodikus alkalmazásban - igénybe lehet venni erdős, bokros, mocsaras területen, vízen, barlangokban, alagutakban, bányákban, épületekben, természeti katasztrófák, robbanások helyszínén és romos területen holttest felkutatására.

¹⁰² Szabályzat 137. pont.

¹⁰³ Szakutastítás 153. pont.

¹⁰⁴ Szabályzat 152-154. pont.

A tetemkereső kutyát nem lehet igénybe venni, ha az átkutatandó területen lévő mérgező anyag, vegyi anyag a kutya egészségét veszélyezteti.¹⁰⁵

A **személykereső kutya** - alapvetően póráz és szájkosár nélkül, POLICE feliratú, fényvisszaverő csíkokkal ellátott takaró hámmal felszerelve, elsősorban hivatali vagy vezényléses szolgálati időbeosztásban¹⁰⁶ - igénybe vehető erdős, bokros területen elrejtőzött személy felkutatására¹⁰⁷, épületben elrejtőzött személy felkutatására, valamint járműveken elrejtőzött személy felkutatására.

A személykereső kutya igénybe vétele előtt minden esetben fel kell szólítani az elrejtőzött személyt a rejtkehelye elhagyására, illetve a kutya ellene történő alkalmazására.

A személykereső kutyát nem lehet igénybe venni vegyi anyaggal szennyezett területen és állatok, állati eredetű anyagok felkutatására.

Egyéb kereső-, azonosító kutyák a bármely, az előzőekben nem említett, szagokra kiképzett kereső, azonosító kutya, illetve mentőkutya.

A **közrendvédelmi speciális (elfogó) kutyát** igénybe lehet venni különösen veszélyes, fegyveres, felfegyverkezett személyek, csoportok elfogására, objektumok átkutatására, az ott elrejtőzött személyek elfogására, valamint keresett, figyelt személyek csapda telepítés útján történő elfogására.

¹⁰⁵ Szabályzat 211-218.

¹⁰⁶ Váltásos szolgálati időrendben történő szolgálatellátás akkor engedélyezhető, ha a személykereső kutya elhelyezése a kutya vezető lakásán történik, így a folyamatos kapcsolattartás a kutya és vezetője között biztosított. Szabályzat 232. pont

¹⁰⁷ A személykereső kutya eltűnt személy felkutatására csak akkor vehető igénybe, ha erre a feladatra képzett, mentőkutya vizsgával rendelkező kutya nem áll rendelkezésre. (Ebben az esetben javasolt a kutya számára a kényelmes szájkosárban történő alkalmazás.) Szabályzat 220. pont.

A közrendvédelmi speciális (elfogó) kutya konkrét alkalmazása előtt biztosítani kell a kutyavezető és szolgálati kutyája részére a megoldandó feladatokhoz hasonló szimulációs gyakorlást.

VII. Kriminálisztikai szagtan (odorológia)

„ Szagoltassanak meg a leghűségesebb kutyával egy darab sült lókolbászt, és a kutya el van
veszve.”

/ Jaroslav Hasek /

Az ember szagának egyedisége, és stabilitása teszi lehetővé a nyomkövetést és az azonosítást, amire a kutya kiképezhető. A szaggal és azzal összefüggésben a kutya kivételes szaglóképességével kapcsolatos ismeretekkel foglalkozó **krimináltechnikai szakág: az odorológia**. A kutya orra sajátos, megbízható, érzékeny és szelektív „élő, biológiai műszer”,¹⁰⁸ mely alkalmas arra, hogy minimális erősségű emberi szagot felismerjen, kövessen, illetve azonosítson.

Minden egyén **testszaga** azonos összetevőkből - verejték, faggyúmirigyek váladéka, bőr felületéről folyamatosan leváló hámsejtek szaga - áll, ezek különböző aránya adja az egyediséget.¹⁰⁹

1. A kutya szaglása és a szagnyom

A kutya orra a benne található **szaglómezőnek** köszönhetően rendkívül pontos és megbízható szagfelismerő szerv.

Az elsősorban gáznemű, esetlegesen szilárd részecskék, cseppfolyós anyagok az orrba kerülve szétoszlanak az orr belső nyálkahártyáin és a szaglóidegeket ingerelve az agy homloki részén

¹⁰⁸ Dr. Bíró Gyula: Kriminálisztika, Debrecen, Lícium-ART Könyvkiadó Kft., 2007., 78.

¹⁰⁹ Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 1.

elhelyezkedő szaglóközpontban szagérzetet keltenek. A szaglómező - szaglónyálkahártya - nagysága és az egyes kutyafajták esetében eltérő¹¹⁰.

A **szaglásélesség** vizsgálata igen komplex feladat, az függ az érintett eb fajtájától, gyakorlottságától, tapasztalatától, valamint a szervezet pillanatnyi állapotától is.

Nem elegendő azonban annyi, hogy a kutya „csak” a szagok¹¹¹ felismerésére, azonosítására alkalmas, vizsgálnunk kell azt is, hogy képes-e hasznosítani képességét az érdekünkben általunk is felismerhetően, hasznosíthatóan.

Valamennyi **szaglási munka** olyan tevékenység, mely nem csak jó kutyát, de képzett vezetőt is kíván. A különböző szaglási feladatok elvégzéséhez nélkülözhetetlen a jártasság, amit a kutya a kiképzés útján szerez meg. A gyakorlatok egyetlen célja, hogy rávegye őt, hogyan hasznosítsa kivételes szaglóképességét.¹¹²

A szolgálati kutyák szinte mindig **szagkeverékkel** dolgoznak. Ha a szagok keveréke új minőséget jelent, akkor ez lehet a magyarázat arra, hogy az egyedi szagazonosítás miért lehetséges gyakorlatilag azonos jellegű szagok alapján. A jól kiképzett kutyák szinte 100 %-os biztonsággal képesek a keverékszagból az egyes komponenseket azonosítani, de képesek ennek fordítottjára is, azaz arra, hogy az egyes komponensek egyedi szaghatásait szintetizálják, és az összbenyomás alapján azonosítsák.¹¹³

¹¹⁰ A német juhászkutyáké a legnagyobb ismert szaglómező.

¹¹¹ A szag fogalmának meghatározása megközelíthető vegyi - kémia és kriminalisztikai szempontból is.

Kémiai értelemben valamely anyagból párolgás vagy kiválás útján a levegőbe jutó, majd a szaglóidegekre ható részecskék és gáznemű anyagok által keltett érzet, továbbá szaglószerben lévő idegvégződések olyan ingere, amely különféle érzetet kelt. Kriminalisztikai értelemben a szagnyom légnemű és biofiziológiai jellegű anyagmaradvány, mely lehetőséget nyújt egy sajátos nyomkövetés, nyomazonosítás elvégzésére. (Tremmel Flórián -Fenyves Csaba -Herke Csongor: Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2005., 239.)

¹¹² Dr. Szinák János: Kriminalisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 4.

¹¹³ A bűnügyi szolgálati kutya. Kriminalisztika. Szerk. Dr. Bócz, 682.

A szagok **keletkezésük szerint** lehetnek emberi, állati, növényi és vegyi anyag eredetűek¹¹⁴

Az **ember szaga** egyedi és stabil „szagkomponens-komplexum”, mely a szervezet egészére jellemző és lehetővé teszi az egyén felismerését, azonosítását.

A **testszagot** a biológiai szag, a bőrön át kiválasztódó anyagcsere-termékek^{115 116}, a másodlagos biológiai szagok¹¹⁷, valamint a mesterséges¹¹⁸ és járulékos¹¹⁹ szagok határozzák meg.

Ahogy az ember mozog, akaratlanul¹²⁰ olyan **szagnyomot** hagy maga után, ami lerakódik a nyomhordozó felületeken, a helyszínen, valamint a vele közvetlenül érintkező tárgyakon és szándékosan nem semmisíthető meg.

A kutya szagazonosítási munkája szempontjából a minőségi megkülönböztetésnek van elsőrendű szerepe, hiszen a bűnügyileg hasznos információ nem a szag jelentése (kvantitatív érzékelhetősége), hanem sajátosságának egy meghatározott személyhez kötött, kvalitatív felismerése, és ennek közlése.¹²¹

¹¹⁴ A kábítószer-kereső kutya kiképzése, A kábítószer-kereső kutya, szerk. Dr. Szinák, 72.

¹¹⁵ Verejték, faggyúmirigyek váladéka, leváló hámsejtek.

¹¹⁶ Kor, nem, testsúly, idegi beállítottság, életkörülmények, foglalkozás azok a főbb mutatók, melyek meghatározzák egy ember szervezetének működését, az elhalt sejtek pótlásának ütemét és módját, a táplálék hasznosításának és a légcserének a lebonyolítását, vagyis azt a bonyolult élettani folyamatot, amit anyagcserének nevezünk. Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 6.

¹¹⁷ Ilyen például a táplálkozási szokások.

¹¹⁸ Például: ruházat, cipő, illatszerek.

¹¹⁹ Foglalkozási szagok ilyenek.

¹²⁰ „A bűnöző gondosan ügyelt arra, hogy tette színhelyén ne hagyjon sem ujjlenyomatot, sem DNS-mintát, 2008 elején mégis leleplezték a francia technikai és tudományos rendőrség (PTS) szakértői - írja a párizsi Le Figaro a legújabb nyomozati eljárásokat ismertető cikkében. Az áldozat mellett hagyott fegyveréből értékes „szagnyomot” gyűjtöttek, és azt egy hermetikusan zárt üvegtartályba helyezték. Amikor a gyanúsítottat előállították, szagát a különlegesen betanított német juhászkutyák összehasonlították a tárolt szagmintával, és a többször megismételt próba lehetővé tette a fegyver tulajdonosának azonosítását.” (<http://saccer-ptipti.blogspot.hu/2010/01/biologiai-nyomkovetes.html> 2014. december 8.)

¹²¹ Dr. Kovács Zsolt - Dr. Szinák János: A szagazonosítás és a szagbank, Belügyi Szemle, 1979/17. 4. szám, 12-13.

2. A nyomkövetés

A **nyomkövetési hajlam** és képesség minden kutyán - kiképzés nélkül is - megfigyelhető.¹²²

A nyomkövető kutya **feladata** a kérdéses személy szagának felkutatása, követése, jelzése és azonosítása, hogy az érintett mozgására, tartózkodási helyére következtetéseket lehessen levonni.

Az **egyedi szag** az az anyagi tényező, amely lehetőséget nyújt nyomkövetés, illetve a szagazonosítás végrehajtására. A kutya az egyedi szagsajátosságok alapján különíti el egymástól a különböző személyek által létrehozott szagnyomokat.¹²³

Az egyedi szag a szervezet egészére és az egyes testrészekre egyaránt jellemző, így lehetőséget nyújt a különböző személyek ténykedése által akaratlanul létrehozott mérhetetlenül kicsiny, levegőben eloszló - „légszimat” - vagy a haladás vonalán a talajra csapódó - „talajszimat” - szagnyomok¹²⁴ elkülönítésére és azonosítására.

A szagnyomokat befolyásoló legfontosabb **tényezők** a talaj és az időjárás, míg a szagnyom követését a nyom hossza és az időkiesés határozza meg.

A leggyakoribb nyomhordozó a **talaj**, melynek összetétele, minősége, szerkezete határozza meg, hogy milyen mértékben és mennyi ideig képes megkötni felületén a szagrészecskéket.

Kedvező talajnak nevezünk azt a talajféleséget, mely jól megköti a nyomképző egyedi szagnyomát, és azt a kutya számára értékelhető mennyiségben megtartja. *Kevésbé kedvező* az a talaj, amely keményebb szerkezetű, sima, de még elég szemcsés ahhoz, hogy elegendő mennyiségben megkösse

¹²² Dr. Szinák János: Kriminálisztikai oriológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> , 2014. december 7., 4.

¹²³Dr. Szinák János: Kriminálisztikai oriológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> , 2014. december 7., 6.

¹²⁴ Nyomnak nevezük azt a körülhatárolható talajrészletet, amely felületén fizikailag megköttette a nyomot létrehozó ember egyedi szagát. Dr. Szinák János: Kriminálisztikai oriológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> , 2014. december 7., 8.

a szagrészecskéket. A poros területek azzal is nehezítik a nyomkövető munkát, hogy a kutya szaglása közben felszippantja a port, és ez az esetek nagy részében lehetetlenné teszi a szaglást.

Nyomkövetés szempontjából *kedvezőtlen* a teljesen sima felületű, kemény anyagú talaj. Ilyen a kővel, betonnal, aszfalttal burkolt út. Szagmegkötő képessége csekély, és ha az időjárási viszonyok is kedvezőtlenek, akkor a szagnyomok rövid idő alatt megsemmisülnek. A nedvesség növeli a talaj szagmegkötő képességét.¹²⁵

A szagnyom maradandóságát az **időjárás** is befolyásolja.

A *csapadék* kétféle hatást is gyakorolhat a szagnyomokra, a nyom keletkezése utáni erős, nagy mennyiségű esőzés megsemmisítheti, azonban a harmat vagy enyhe permetező eső a levegő páratartalmának, így annak szagmegkötő képességének növelésével erősíti a szagnyomot.

A *hó* elzárja a szagrészecskéket a kutya elöl, míg az olvadás vagy fagyás tönkreteszi a szagnyomokat.

A nyomkövetés szempontjából legnagyobb jelentősége a *szélnek* van. A szél elsodorja a talajon és a levegőben lévő szagrészecskéket, és ezzel - látszólag - a nyomvonal elhelyezkedése is megváltozik. Szélben a szaggal telített légmennyiség - az úgynevezett „szimatfelhő” - nem tud felfelé emelkedni, hanem a szél erejének engedve, annak irányában halad, és egy bizonyos távolságban teljesen felhígulva - elenyészik. A szél irányának megfelelően eltolja a szagnyomot. Nyomkövetés közben a kutya jól érzékeli ezt az eltolódott „szimatfelhőt”, és a tulajdonképpeni nyomvonalra párhuzamosan - attól kisebb-nagyobb, a szél erejétől függő távolságra - fog haladni.¹²⁶

A nyomokat keletkezésük időpontja szerint 3 csoportba soroljuk:

- forró nyom (2 óránál nem régebben keletkező),
- meleg nyom (2-6 közötti keletkezés), és

¹²⁵ Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 8.

¹²⁶ Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 9.

- hideg nyom (6 óránál régebben keletkező).

A szagnyomok felkutatását logikai úton, a bűncselekmény gondolati rekonstrukciójából kiindulva, az elkövető feltételezett érkezési, a helyszínen való mozgási és távozási útvonalán kell végezni. A szagnyom biztosítása érdekében a szimatforrásként felhasználható eszközökhöz, tárgyhoz hozzányúlani nem szabad. A külső levegőn lévő tárgyat tiszta edénnyel, fóliával rögzítésig le kell fedni - még a helyszínbiztosítás szakaszában. Ha más mód nincs, az ilyen tárgyat valamilyen eszközzel - nem kézzel - fel kell emelni s tiszta száraz zacskóban kell helyezni.¹²⁷

A nyomkövetés a kutya indításával kezdődik, melynek legfontosabb mozzanata a **szagfelvétel**, mely történhet szimatkatlanról, lábnyomról és lábnyomtöredékről, valamint tárgyról vagy személyről.

A szagfelvétel végrehajtható:

- szimatadással, amikor a kiképző olyan helyzetbe hozza a kutyát, hogy az természetes légvételeivel kénytelen legyen bizonyos szagmennyiséget felvenni,

- szimatvétellel, amikor a kutya vezényszóra, önállóan olyan mennyiségű szagot vesz fel, mely elég alapot nyújt a nyomkövetés végrehajtásához.¹²⁸

A kutya nyommal kapcsolatos észleleteit egy adott helyzetben következetesen, rendszeresen és azonos formában - apportozással, megállással, leüléssel, lefekvéssel, hátratekintéssel, farkcsóválással stb. - **jelzi**, amelyből a kutyavezető a szagnyomokkal kapcsolatos tényekre tud következtetni.

A kutyák kiváló szaglóképességére alapítottan alkalmazzák a **bűnügyi kereső kutyákat** is egyrészt „elsődleges vizsgálatként” a személyek vagy tárgyak ellenőrzésére a vám- és jövedéki előírások betartásának, a kábítószer-kereskedelem, illetve az illegális migráció, határforgalom vizsgálata

¹²⁷ Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen, 46-47.

¹²⁸ Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 10.

során, másrészt „másodlagos vizsgálatként” rejtőzködési, tárolási és rejtési helyek felkutatása körében.¹²⁹

3. Szagazonosítás

Ha a helyszínen vagy annak környezetében felmerült ok miatt a nyomkövetésre nincs mód vagy az ott keletkezett szagnyom későbbi felhasználása vált szükségessé, a helyszíni szagot rögzíteni - **konzerválni** - kell.

A helyszínen, az esetek legnagyobb részében megtalálható releváns szagnyomok technikai eszközökkel bármilyen nyomhordozó felületről felvehetők, rögzíthetők és konzerválási eljárással - az eddigi kísérletek szerint - évekig is megőrizhetők. A speciálisan kiképzett szagazonosító kutyák alkalmazásával a gyanúsítottak köréből a tettes személye meghatározható.¹³⁰

A **szagkonzerválási eljárás** során - melynek szabályait a 22/2008. (OT 12.) ORFK utasítás módszertani útmutatója tartalmazza - a szagnyom rögzítéséhez olyan szagmentes, indifferens, felületaktív tulajdonságokkal rendelkező textilanyagot - pl. Ágnes pelenkát - használnak, amely megköti a szagsajátosságokat, és ennek segítségével lehet a hermetikusan elzárt üvegekben¹³¹ létrehozni a szagkonzerveket, melyek alapján végzi a kutya azonosító munkáját.

Megközelítőleg 30 percig a feltételezett szagnyomon tartják a szagrögzítő textileket, majd szagtalanított csipesz segítségével megfogják a szagrögzítő textilt és összehajtják úgy, hogy a textilnek a szaggal érintkező felülete befelé kerüljön, ezt előre elkészített rendszeresített üvegebe helyezik el és gondos lezárás után bűnjelcímkével látják el.

¹²⁹A vonatkozásukban a csomagolás módja és anyaga, a rejtés módja, valamint a keresett anyag mennyisége is befolyásolja a szaglászhatékonytságot.

¹³⁰Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> , 2014. december 7., 13.

¹³¹ Hollandiában, Németországban és Belgiumban rozsdamentes acélcsöveket használnak erre a célra.

A helyszíni szemle jegyzőkönyvében és fényképfelvételen a szagnyomokat rögzítik feltüntetve pontos rögzítési helyük, azonosítási jelük, majd egymástól jól megkülönböztetve bűnjelként lefoglalják azokat. A helyszíni szagnyomrögzítő jegyzőkönyvben pontosan kell feltüntetni, hogy milyen bűncselekmény helyszínén, melyik területen, mikor, kiknek a jelenlétében vették fel, illetőleg foglalták le a szagnyomokat.¹³²

A helyszínen elegendő szagnyomot kell rögzíteni azért, hogy az eljárás későbbi szakaszaiban a szagazonosítás megismételhető legyen.

Tilos szagmintát rögzíteni holttestről, emberi maradványról, vérről, vizeletről, bélsárról, egyéb testnedvről, élelmiszerről, állatok helyéről, a kutya egészségére vagy életére veszélyes, illetve nedves felületről.

A **szagazonosító kutya** nem a helyszínen, hanem a központi szervnél - a külső környezettől elzárt, és az általa megszokott helyiségben -, a bűnügyi kutyavezető, technikus által a bűncselekmény helyszínén, akár a legkülönbözőbb felületű és alakú tárgyokról leemelt, rögzített szagnyomok alapján, a szagfelvételt követő 24 órán túli időpontban,¹³³ mindig azonos körülmények között dolgozik¹³⁴.

A szagazonosítás során - ellenőrző-indítás¹³⁵ után - a póráz nélkül, szabadon dolgozó, szakképzett, érvényes szolgálati minősítéssel rendelkező szolgálati kutya a szagazonosító helyiség padlózatán a szagrögzítésre központilag biztosított standard szagrögzítő textilt tartalmazó, egymástól egyenes

¹³² Dr. Színák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 22-23.

¹³³ Sürgős esetben elvégezhető 24 órán belül is, ilyenkor azonban meg kell ismételni 24 órán múlva.

¹³⁴ Szagazonosítás végrehajtása az erre a célra kialakított, zárt, legalább 25 m² alapterületű szoba, de nem csúszós padlójú, 16-20 C hőmérsékletű helyiségben történik. A szagazonosító helyiség padlózatán 5 db üvegtartályt helyeznek el egymástól 80-90 cm távolságban. A kihelyezett üvegtartályokból 4 db-ban zavaró, idegen szagot őrző textil van, míg egy üvegtartály a helyszínen biztosított szagot vagy a személyi szagmintát tartalmaz. (Dr. Színák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 25.)

¹³⁵ A kinn lévő 4 konzervüvegbe zavaró (idegen) szagmintákat helyezünk, 1 üvegbe pedig az induló szagot.

vonásban kb. 1 méter távolságban, véletlenszerű sorrendben elhelyezett 5 szagkonzerv üvegből történő kiválasztással hajtja végre a szagazonosítást, fekvéssel jelezve a szagazonosságot.

Ezen eljárást legalább két - kiemelt bűncselekmények esetén több - kutyával, ötször, az üvegek felcserélésével kell végrehajtani, melyek közül egy alkalommal üres keresést kell végrehajtani a kutyával, amikor is mind az 5 üvegben idegen szagnyom vagy szagminta van.¹³⁶

Az **emberi egyedi szag alapján történő szagazonosítás** egyrészt lehetőséget ad az elkövetők szagmintáinak és a bűncselekmények helyszínén rögzített szagnyomok összehasonlítására, másrészt lehetőséget biztosít a helyszíni szagnyomoknak a gyanúsított szagmintájával történő összehasonlítására.

A szagazonosítási eljárás eredményének **bizonyítékkénti felhasználásának alapvető kritériuma**, hogy minden szempontból feleljen meg az eljárásjog - a szagnyom megfeleljen a tárgyi bizonyíték fogalmának (Be. 115.§ (1) bekezdés) és a bűnjelként lefoglalják - követelményeinek, így az azonosításhoz külön erre a feladatra speciálisan kiképzett kutyákat kell felhasználni, szükséges a szagmintát adó személy beleegyező nyilatkozata, a szagrögzítés és szagazonosítás céljaira kizárólag egységesített szagrögzítő anyagokat (textíliák) és konzerv-üvegeket kell alkalmazni, az azonosítás többszöri megismétlése a szagkonzerv-üvegek helyének megváltoztatásával és különböző kutyákkal, a kutyavezető szerepének minimálisra csökkentése a szagazonosítás közben, külön megfigyelő helyiségből hatósági tanúk részvétele, továbbá a szagazonosítási eljárás eredményéről készült jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell, hogy mely bűncselekménnyel kapcsolatban, a kutya milyen helyszíni szagnyomot, kinek a szagmintájával azonosított.¹³⁷

A szagmaradványokat és szagmintákat a nyomozó hatóság további felhasználás céljából **szagbankban** helyezi el, ahol három - ismeretlen tettes által elkövetett élet elleni bűncselekményeknél tíz - évente történik selejtezés.

¹³⁶ 2004-ben Franciaországban hasonló módszerrel azonosítottak egy férfit, aki Charente-ban elrabolt és megerőszakolt egy kislányt.

¹³⁷ Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>, 2014. december 7., 20-21.

Tekintettel arra, hogy a kutya is élőlény, a benne rejlő szubjektív hibalehetőségek nem zárhatók ki teljes biztonsággal. Ezért a kutyával végzett szagazonosítást sokak szerint nem is annyira a bizonyítás, mint inkább a felderítés eszközének kell tekinteni, ahol mintegy iránymutatásként segíti a további nyomozást,¹³⁸ hisz ki tudja zárni azokat a személyeket a gyanúsítottak köréből, akik a helyszínen nem jártak, illetve a megalapozott gyanút a kiválasztott személyre vonatkozóan megerősítheti.¹³⁹

A szagazonosítás eredményét a *hazai bírói gyakorlat* önmagában nem tartja hitelt érdemlő bizonyítéknak a terhelt bűnössége megállapításához, és a sikertelen szagazonosítás sem vonja maga után automatikusan a terhelttel szemben megindult eljárás megszüntetését.¹⁴⁰ A bírói gyakorlat a szagazonosítási eljárásban részt vevő személyek nyilatkozatát, annak jegyzőkönyvben rögzített, illetve megfelelően dokumentált folyamatát és eredményét, az eseti kinológus szagértő megállapításait az egyéb bizonyítékkal egybevetve használja fel a történeti tényállás megállapítása körében.

4. A magyar módszer Franciaországban

A szagminták kutyákkal történő azonosítását hat¹⁴¹ országban alkalmazzák a rendőrségeknél és a bíróságokon.

A kriminalisztikai odorológia magyar alkalmazás-módszerét 2003 óta alkalmazó - eljárásában magyar szövetet használó - Franciaországban emberekről vett szagminták rendőr-kutyák segítségével történő azonosítását használták fel bizonyítékként a Baszk Haza és Szabadság (ETA) tagjainak perében, melyben két férfit és egy nőt azzal vádoltak, hogy meggyilkoltak két spanyol csendőrt - a 24 éves

¹³⁸ Dr. Kovács Zsolt - Dr. Szinák János: A szagazonosítás és a szagbank, *Belügyi Szemle*, 1979/17., 4. szám, 12.

¹³⁹ Dr. Bíró Gyula: *Kriminalisztika*, Debrecen, Lícium-ART Könyvkiadó Kft., 2007., 79.

¹⁴⁰ Tremmel Flórián -Fenyves Csaba -Herke Csongor: *Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz*, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2005., 245.

¹⁴¹ Franciaország, Németország, Belgium, Lengyelország, Szlovákia, Dél-Afrikai Köztársaság és Magyarország.

Raúl Centeno Bayont és a 23 éves Fernando Trapero Blázquez - 2007. december 1. napján a délnyugat-franciaországi Capbretonban.

A 2007. decemberi capbretoni gyilkosság esetében a Dunak, Raxy, Yolán és Cartmen nevű rendőrök azonosították két férfi és egy nő, Mikel Kabikoitz Carrera Sarobe, Asier Bengoa López de Armentia és Saioa Sánchez Iturregui szagnyomatát a gyilkosság helyszínén, ahol sem ujjlenyomatok, sem DNS-minták nem voltak fellelhetők.¹⁴²

VIII. Záró gondolatok

A kutyák évezredek óta szolgálják az embert, és mi a végletekig kiaknázzuk a bennük rejlő lehetőségeket. Természet adta képességeik mind a mai napig felülmúlhatatlanok az ember alkotta technikai eszközökkel. A szagazonosító és kereső kutyákat idővel talán felválthatják a teljes mértékben kontrollálható találmányok, a nagy áttörést azonban csak a szag belső felépítésének, szerkezetének feltérképezése, és az emberi szagtérkép (scentmap) elkészítése hozhatja meg.¹⁴³

Tanulmányomban megkíséreltem a teljesség igénye nélkül hű társaink, a kutyák rendészeti és bűnügyi alkalmazásának feltételeit és rendszerét feltárni, megvizsgálva azt, hogy hogyan váltak az ebek az ember barátjává és munkatársává, hogyan alkalmazkodtak az ember alkotta elvárásokhoz, hogyan tanulták meg, milyen módon válhatnak nélkülözhetetlen segítők.

Írásomat egy idézettel kezdtem, így azzal is fejezem be, mert magam sem tudtam volna jobban és szebben megfogalmazni kutyákkal kapcsolatos ars poeticamat, mint Dean Ray Koontz:

¹⁴²<http://www.origo.hu/itthon/20130409-magyar-otlet-a-kriminalisztikai-odorologia-segit-elitelni-harom-eta-tagot.html>.

http://hvg.hu/vilag/20130409_Magyar_nyomozokutyamodszert_hasznalnak_e 2014. december 8.

¹⁴³ Fenyvesi Csaba: Elméleti modellek kriminalisztikai Nobel-díjak megszerzésére, Rendészeti Szemle. 2007/55. 1. szám, 100-101.

„ Aki szereti a kutyákat, valóban szereti őket, nem egyszerű állatokat vagy házi kedvenceket, hanem társakat lát bennük, sőt többet. Tiszteli a velük született méltóságot, felismeri, hogy képesek az öröme és a bánatra, és hogy sejtik az idő zsarnoki természetét, még ha nincsenek is teljesen tisztában annak kegyetlenségével, és ellentétben azzal, amit a szemellenzős szakértők állítanak, van valami fogalmuk önnön halandóságukról.”

Felhasznált irodalom

- Dr. Szabó Judit: A szolgálati kutyák alkalmazásának területei - szakdolgozat - 2013, Debrecen
- Kovács György: Állat az embernek üzen: Alkalmazott etológia, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2009.
- Bíró Gyula: Kriminálisztika, Debrecen, Lícium -ART Könyvkiadó Kft., 2007.
- Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos: Hogyan gondolkodnak a kutyák? Budapest, Vince Kiadó Kft., 2000.
- Tremmel Flórián - Fenyves Csaba - Herke Csongor: Kriminálisztika Tankönyv és Atlasz, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2005
- A bűnügyi szolgálati kutya. Kriminálisztika, szerk. Dr. Bócz Endre, BM Duna Palota és Kiadó, 2004., II.
- A kábítószer-keresésre alkalmas kutya kiválasztása. A kábítószer-kereső kutya. Szerk. Dr. Szinák János, Dunakeszi, ORFK Kutyavezető-képző Iskola, 2009.
- Frigyer László - Gregori Attila: Szolgálati kutya alkalmazása, Budapest, IRM, 2007
- Kovács György: Állat az embernek üzen: Alkalmazási etológia, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006.
- Kovács György: A vadak ura: A kutyakiképzés alapjai, Dunaharaszti, Pfote Sportkutya egyesület, 2006.
- A bűnügyi szolgálati kutya. Kriminálisztika. Szerk. Dr. Bócz
- A kábítószer-kereső kutya kiképzése, A kábítószer-kereső kutya, szerk. Dr. Szinák
- Dr. Kovács Zsolt - Dr. Szinák János: A szagazonosítás és a szagbank, Belügyi Szemle, 1979/17. 4. szám
- Fenyvesi Csaba: Elméleti modellek kriminálisztikai Nobel-díjak megszerzésére, Rendészeti Szemle. 2007/55. 1. szám

Internetes forrás:

Miklós Ádám - Topál József - Csányi Vilmos: Kivel lehet még „beszélgetni”? A fajok közötti kommunikáció problémája, különös tekintettel az ember-kutya kapcsolatra, Budapest, Magyar Tudomány, 2003/8., <http://www.matud.iif.hu/03aug/011.html> 2014. november 23.

Csányi Vilmos-Miklósi Ádám: A kutya mint a korai emberi evolúció modellje, Bp., Magyar Tudomány, 1998, 9, 1049, http://familydogproject.elte.hu/Pdf/publikaciok/97_98/csanyiM1998.pdf 2014. november 23.

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Kutya> 2014. november 20.

<http://www.tanfolyammester.hu/phocadownload/vagyonvedelmi%20alapismeretek.pdf> 2014. december 8.

<http://www.matesze.hu/sparta/doktar/A-szemelyi-segito-kutyak-vizsgaszabalyzata.pdf> 2014. december 8.

<http://www.masodikvh.hu/erdekessegek/erdekessegek/2626-csahosok-a-csatateren-kutyak-a-ii-vilghaboruban> 2014. november 24.

Oláh Gábor: A szolgálati kutya alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, Börtönügyi Szemle 2012/2. http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf/bortonugyi_szemle_2012_2.pdf, 2014. november 28.

Dr. Szinák János: Kriminálisztikai odorológia, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> , 2014. december 7.

<http://saccer-ptipti.blogspot.hu/2010/01/biologiai-nyomkovetes.html> 2014. december 8.

<http://www.origo.hu/itthon/20130409-magyar-otlet-a-kriminallisztikai-odorologia-segit-elitelni-harom-eta-tagot.html>,

http://hvg.hu/vilag/20130409_Magyar_nyomozokutyamodszer_t_hasznalnak_e

Jogforrások:

1996. évi XLIII. törvény

1995. évi CVII. törvény

1998. évi XIX. törvény

30/2011. (IX.22.)BM rendelet

Rendőrség Kutyás és Lovas Szabályzatáról szóló 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás

A büntetés-végrehajtási szervezet szakutastítása a szolgálati kutyák rendszeresítésére, beszerzésére, tartására, kiképzésére és alkalmazására